

ומשלוח מנות איש לרעהו

יונתן שי פרידמן

מגילה ז.ז:

החתם סופר! חיפש הרב בחתם סופר ולא מצא, שב אל הרבי, אמר לו הרבי החתם סופר נמצא בגיטין (כב.), ושם כתב שהיכא שאמרה תורה שיעשה את המצוה בעצמו, אלא שאנו אומרים שיכול גם לעשות שליח, בזה יש דין שליחות, וצריך לעשות שליח שהוא כמותו, אבל היכא שאמרה תורה שישלח שליח, כגון משלוח מנות, זה סגי אפילו ע"י קוף וכל הפסולים. ... ומ"מ יתכן שמי ששלח לרב על ידי ילד המחופש לקוף, והרב נפגע מזה, לדעת המנות הלוי שטעם משלוח מנות הוא משום קירוב לבבות ואהבת רעים, לא יצא ידי חובתו, שבזה עשה מעשה הפוך, ואדרבה לא קירב לבבות אלא ריחק את הלבבות, וצ"ע.

מהרש"א חידושי אגדות מגילה ז.

מנה משמע כל דהו

שערי תשובה סימן תרצד

[א]...בשם זרע יעקב שאם נותן מעות צריך שיתן שיעור שיקנה ג' ביצים אוכל ואם נותן אוכלים צריך שיתן לו שיעור ג' ביצים מפת כך נראה לפום ריהטא

חשוקי חמד מגילה ז.

שאלה. השולח משלוח מנות לחבירו, והמקבל נמנע מלאכול את המוצרים שהוא שלח לו, משום שהוא מקפיד לאכול כשרות מחמירה יותר, האם השולח יצא ידי משלוח מנות? ... תשובה. ...כתב בשו"ת מחנה חיים נסתפקתי במי שאינו נזהר מפת פלטר, או מחמאה של נכרי, ושולחם לאיש הנזהר בו, האם יצא המשלח ידי חובתו, האם נאמר כיון דהוי מאכל היתר אצל המשלח יוצא בו ידי חובתו, או שמא כיון דהמקבל נזהר בהם ולא אוכלם, אם כן לא קיבל דבר הנאכל בהיתר, וצע"ג. ולכאורה תלוי בשני הטעמים של משלוח מנות שלטעם של התרומת הדשן דמצות משלוח מנות היא לצורך הסעודה, בזה לא קיים את המטרה, כיון שהמקבל אינו יכול לאוכלם, אבל לשיטת המנות הלוי שהטעם הוא משום הוספת אהבה ואחווה, יתכן שהמקבל מבין שלא שלחם בדוקא, אלא משום שהמוצרים האלו הוא רגיל לאוכלו, אבל יתכן שלא יצא ידי חובתו, כיון שהרי המקבל אינו יכול לאוכלם, אם כן אין זה בגדר אוכל אצלו, והוא כאילו שלח לו כלים, שפסקו הפוסקים שלא יצא ידי חובתו, וצ"ע. לסיכום: יתכן שלכו"ע לא יצא בזה ידי חובת משלוח מנות.

חשוקי חמד מגילה ז.

חידה: איך יתכן שנתן משלוח מנות ולא יצא ידי חובתו, הכיצד?

תשובה... ב. עוד היכי תמצא: כתב בשו"ת כתב סופר שאם אין המקבל יודע מי שלח לו את המשלוח מנות, אין השולח יוצא. אולם בפסקי תשובה מפקפק בזה. ג. עוד היכי תמצא: כתב הערוך השלחן וז"ל: אם שלח מנות לשמעון, ושמעון אינו

תני רב יוסף: ומשלוח מנות איש לרעהו - שתי מנות לאיש אחד. ומתנות לאביונים - שתי מתנות לשני בני אדם. רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא, שלח ליה: קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים... אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי.

תרומת הדשן סימן קיא

שאלה: בני אדם השולחים לחביריהם בפורים חלוקים וסדינים וכה"ג, יוצאים ידי משלוח מנות או לאו?

תשובה: יראה דאין יוצאים בהן דנראה טעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא. כדמשמע בגמ' דאביי בר אבין ורב חנינא בר אבין הוו מחלפיים סעודותייהו בהדדי, ונפקי בהכי משלוח מנות. אלמא דטעמא משום סעודה היא.

רמב"ם הלכות מגילה ב:טו

כיצד חובת סעודה זו שאיכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו... וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו...

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קצו

...בס' מנות הלוי להרבות השלום והריעות, היפך מרגילתו של הצר שאמר מפוזר ומפורד, פי' במקום שראוי להיות עם א' הנם מפוזרים ומפורדים במחלוקת, לכן תקנו משלוח מנות, א"כ י"ל כיון ששלח והראה חבתו אעפ"י שזה מוחל לו כבר יצא ידי חובתו...

שולחן ערוך אורח חיים תרצה:ד

חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים... הגה: ... ואם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם, או מוחל לו, יצא.

משנה ברורה תרצה:יח

לשלוח - בת' בנין ציון סי' מ"ד נסתפק אם הביא בעצמו המנות ולא ע"י שליח אי יוצא כיון דכתיב ומשלוח נימא דבעינן דוקא ע"י שליחות ע"ש:

חשוקי חמד מגילה ז.

שאלה: שלח משלוח מנות ע"י קוף היצא ידי חובתו? תשובה. מעשה באחד הרבנים שהתאונן בפני האדמו"ר מסטמאר זצ"ל, ששלחו לו משלוח מנות ע"י ילד המחופש לקוף, השיבו האדמו"ר אל יחר בעיניך על זה, שאפילו ע"י קוף ממש היו יכולים לשלוח, תמה הרב היתכן?! השיבו האדמו"ר כך כותב

בביתו...אם המקבל אינו בעיר, ולא יבא היום לביתו, לא יצא... ונראה ששתי התשובות האחרונות הם דוקא לפי הטעם של המנות הלוי, דמשלוח מנות הוא כדי להרבות חיבה ואהבה בין איש לרעהו, אבל לפי טעם התרומת הדשן שהמשלוח מנות הוא כדי שיהיה למקבל במה לעשות סעודת פורים, לכאורה אף אם המשלוח לא ידע יצא ידי חובתו דסוף סוף יש לו בהרחבה לסעודת פורים.

שו"ת משנה הלכות חלק ד סימן צא

אי מקיים מצות משלוח מנות בחידושי תורה ששולח

ועלה ברעיוני חקירה אחת קטנה אי אפשר לקיים מצות מ"מ בחד"ת ששלח לחבירו דברי תורה בפורים ולטעם התה"ד שהבאתי לעיל שהוא כדי להיות לו ריוח בסעודה לא מבעיא לי אבל לדעת מנות הלוי שהוא משום חיבה היה נראה דיוצא דידוע דגם בח"ת שש חבירו ולפעמים יותר ממתנות גשמיות, ואמרו ז"ל אינו זז משם עד שנעשים אוהבים זה לזה את והב בסופה דמראה לו חיבה בזה ואין לך תענוג גדול משמחת תורה... אמנם לאחר כל החקירות עומד לנגדי דברי המחבר...שתי מנות בשר או של מיני אוכלין.דבעי דוקא אוכלין אולם גם זה לאו תברא הוא דע"כ צ"ל דזה דוקא לטעם התה"ד שכתב דלשון מנות ל"ש אלא במיני מאכל או משקה ולא מצינו בשום מקום דמקרי מנות אלא מידי דמיכלי ומשתי אבל למנות הלוי גם ד"ת מנות הוא (ובדרך צחות הרי ספרו שהוא דברי תורה נקרא מנות הלוי)...

שו"ת ציץ אליעזר חלק ח סימן יד

החיי אדם ... ונ"ל דמירושלמי משמע דאם שלח לעני דבר מאכל יצא משום מתנות לאביונים ולא משום משלוח מנות... משמע מזה שאם שולח דבר פחות לעשיר אינו יוצא בזה משלוח מנות עכ"ל. והנה כד מעיינין בגוף דברי הירושלמי

חזינן דאין משם כל הכרע לכך לפרש כדברי החיי אדם שהחסרון בשם היה מפני שהמקבל היה עשיר, ויותר משמע לפרש דהחיסרון בשם היה בהנותן מפני שהוא היה עשיר ולגבי דידיה לא מיחשב נתינה כזאת למנה והר"ז רק כמתנה לאביון... ועולה בדעתי לומר דדבר זה אי מביטים אנו בזה לפי עשירותו של הנותן או לפי עשירותו של המקבל, תלוי בב' הטעמים שישנן במצות משלוח מנות (עיין שו"ת ח"ס חאו"ח סי' קצ"ו ושו"ת כ"ס חאו"ח סי' קמ"א ע"ש), דאם נאמר כטעמו של התרומת הדשן שהוא משום הרוחה דמקבל, א"כ תלוי הדבר בעיקר במעמדו של המקבל ואם המקבל עשיר אין לו כל תועלת של ממש במתנה פחותה כזאת, אבל אם הוא עני אזי אף על פי שהנותן עשיר הרי מ"מ יש למקבל לפי מעמדו תועלת גם ממתנה כזאת ולכן שפיר יוצא הנותן ידי משלוח מנות בזה אף על פי שהוא עשיר, אבל אם נאמר כטעמו של הבעל מנות הלוי שהוא משום כדי להרבות השלום והרעות היפך מרגילותו של הצד שאמר מפוזר ומפורד, והיינו כדי שהנותן יראה בזה חיבתו למקבל, א"כ תלוי הדבר בעיקר במעמדו של הנותן, ואם הוא עשיר אזי כשנותן מתנה מועטת אין בזה בכדי להראות אחוה ורעות וחיבה של ממש, ולפי"ז יקוימו מסברא דברי הח"א כפי שהם לפנינו וכן דברי המ"ב לפי טעמו של הבעל מנות הלוי.

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן תרצד

נסתפקתי, מתנה לאביון אם מהני על מנת להחזיר. ומשלוח מנות לא מהני, כי מנות מאכל ומשקה שישמחו בפורים,

ערוך השולחן אורח חיים תרצה:טז

ואם העמיד שליח קודם פורים שביום הפורים ישלח בעדו מנות לפלוני יצא דשלוחו של אדם כמותו

	רעות	לספק צרכי הסעודה
Can you give him the food anonymously?		
How much food must you give him?		
If he refuses your gift		
Does the food need to arrive before the meal?		
If a monkey delivers it for you		
Can you give items other than food?		
Does it matter if one is poor/rich?		
Can you send it before Purim to arrive on Purim (before the meal)?		
If he doesn't know that he received it		
Is there anything to be gained by using a messenger?		
If you send him a hashgacha he doesn't eat		
If you send him foods to which he is allergic		